

บทบาทพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีรับบัว วัดบางพลีใหญ่ใน อำเภอบางพลี
จังหวัดสมุทรปราการ

Role of Monks in Rabbua (Lotus Offering) Ritual Conservation of Wat Bang Phli Yai, Bang Phli
District, Samut Prakan Province

¹พระมหาธารภัทร เจริญธรรม และ ²สุพิชฌาย์ พรพิชณรงค์

¹Phramaha Tharapat Chareontham and ²Supitcha Pornpitchanarong

¹²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

²Corresponding author Email: supitcha96@gmail.com

Received September 2, 2021; Revised November 23, 2021; Accepted December 18, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ประเพณีรับบัววัดบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากการศึกษาพบว่า ประเพณีรับบัวเกิดขึ้นมาจากคติความเชื่อ ความเลื่อมใสและศรัทธาในศาสนาพุทธ โดยมีดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นสิริมงคลในการดำเนินชีวิตที่มีความสุข โดยร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้พร้อมใจกันจัดขึ้นมา เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ความสามัคคี ความมีน้ำใจ ความยุติธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ประเพณีรับบัว คือ การดึงคนในชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น ทั้งในส่วนของ การเข้าร่วมและการจัดงาน โดยเปิดโอกาสให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นในการจัดงาน รวมทั้งเน้นการประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น ตลอดจนการอนุรักษ์ รักษาความสะอาดของน้ำในลำคลองสำโรงเพื่อเป็นการจัดภูมิทัศน์ สีสันให้สมกับที่ประเพณีรับบัวเป็นประเพณีทางน้ำ

คำสำคัญ: บทบาทพระสงฆ์; การอนุรักษ์; ประเพณีรับบัว

Abstract

This article was a part of thesis entitled 'Role of Monks in Rabbua (Lotus Offering) Ritual Conservation of Wat Bang Phli Yai, Bang Phli District, Samut Prakan Province' containing the following objectives, to study the role of Buddhist monk for tradition preserving, to study of history and significance of Rabbua festival as Wat Bangphli Yai, Bang Yai, Samut Prakan province, to study the role of monk for tradition preserving at Wat Bang Phri Yai, Samut Prakan. It was a documentary research and in deep interview. The findings were that the Rabbua tradition was performed by offering the lotus as symbol with devoted and worshiped with their sincere faith and confidence. It reflects the luck and fortune of life with happiness. People participate function together for the unity of community, generosity, earnest, truthfulness. The role of monks to preserve such Rabbua tradition showed that they persuade people in community to organize and participate the same function with huge mass every year, the

corporation of participation and arranging, and connecting various government unit and companies to organize the function, and they preserve and clean the canal to prepare a beautiful and clean ceremony area.

Keywords: Role of Monk; Preservation; Rabbua Tradition

บทนำ

ประเพณีรับบัวหรือโยนบัวเป็นประเพณีท้องถิ่นของชาวอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ที่ปฏิบัติมาเป็นเวลาอันมาช้านาน เช่น ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภูมิทัศน์เกี่ยวกับท้องที่คติชนวิทยา ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่รู้จักนำเอาสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาสร้างสรรค์ก่อให้เกิดประเพณีที่งดงาม วิถีชีวิตทางจริยธรรมที่เอื้ออาทรต่อกันของคนในอดีต ดอกไม้ประจำพระพุทธศาสนาที่เป็นสัญลักษณ์ของปัญญาซึ่งชี้ให้เห็นถึงสาระที่แท้จริงของพระพุทธศาสนา เนื่องจากพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา หมายถึง ศาสนาที่มุ่งให้พุทธศาสนิกใช้ปัญญาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา มิใช่ใช้แต่ศรัทธาเพียงอย่างเดียว เพราะจะทำให้คนไม่เข้าใจถึงความเป็นมา ความหมาย วิธีการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่แท้จริงในเรื่องนั้นๆ (พระพรหมคุณาภรณ์ ป. อ. ปยุตโต, 2557) สะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน ในการกำหนดขั้นตอน กระบวนการ และระบบการจัดการมีความเกี่ยวข้องกับระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน (ประพล จิตคดี, 2564) อย่างไรก็ตามเมื่อกิจกรรมทางประเพณีกลายเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว รูปแบบของกิจกรรมตามแบบเดิมของท้องถิ่นมักจะถูกปรับเปลี่ยนไปเพื่อให้เกิดความน่าสนใจกับนักท่องเที่ยว (หยีฟาง แซ่ฟาง, 2564) ผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกาจัดประเพณีไม่ใช่มิเพียงชาวบ้านหรือคนในชุมชนเท่านั้น หากแต่มีหน่วยงานและองค์กรต่างๆ เข้ามาร่วมด้วย มีผลทำให้มีการจัดระบบการดำเนินงานใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการท่องเที่ยว (สุรีย์ บุญญานุพงศ์ และสุรศักดิ์ ป้อมทองคำ, 2545)

ประเพณีรับบัวเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานของชาวอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จากหลักฐานที่มีน่าจะเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 2 และมีการจัดงานต่อเนื่องกันมายาวนานจนถึงปัจจุบัน ช่วงเวลาในการจัดงานเริ่มตั้งแต่วันที่ขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 ถึง ขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 ก่อนวันออกพรรษา ลักษณะของประเพณีในช่วงเช้าตรู่ของวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 จะเป็นงานประเพณีการรับบัว (กรมศิลปากร, 2547) โดยประชาชนจะโยนดอกบัวลงในเรือแห่พระพุทธรูปจำลององค์หลวงพ่อดโต ในขณะที่เดียวกันชาวบางพลีก็จะโยนบัวให้กับคนต่างบ้านที่พายเรือมาเที่ยวด้วย เพื่อเป็นการทำบุญร่วมกัน การจัดงานดังกล่าวประกอบด้วยการนมัสการและขบวนแห่หลวงพ่อดโต แห่งวัดบางพลีใหญ่ใน จังหวัดสมุทรปราการ ทั้งทางบกและทางน้ำ และยังจัดให้มีการแข่งขันการละเล่นพื้นบ้าน เช่น เพลงเรือ เป็นต้น ประเพณีรับบัวเป็นประเพณีประจำท้องถิ่น ของชาวอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นประเพณีเก่าแก่ที่สืบทอดมาแต่โบราณ ประเพณีรับบัวถือเป็นประเพณีที่มีประวัติยาวนาน และยังถือเป็นประเพณีที่ชาวอำเภอบางพลี และชาวจังหวัดสมุทรปราการภาคภูมิใจ ว่าเป็นประเพณีที่มีแห่งเดียวในโลก ซึ่งจังหวัดสมุทรปราการเองก็เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในลำดับต้นๆ ในฐานะเมืองอุตสาหกรรมสำคัญ ขณะเดียวกันก็ได้มีการวางแผนพัฒนาจังหวัดให้ครอบคลุมทุกด้าน เพื่อให้มีความก้าวหน้า ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านการท่องเที่ยว และด้านสังคม เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ตลาดสากลในเศรษฐกิจประชาคมอาเซียนที่จะเกิดขึ้น สำหรับงานประเพณีรับบัวของอำเภอบางพลีนี้ ถือได้ว่าเป็นสินค้าสำคัญทางด้านวัฒนธรรมที่ประเทศไทยสามารถ สร้างเป็นจุดขายสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณีที่มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ได้เป็นอย่างดี (ณัฐนันท์ วงษ์ประเสริฐ, 2557) ประเพณีรับบัวนี้มีข้อสันนิษฐานเรื่องความเป็นมาอยู่ 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก เกิดจากประชากร 3 พวก คือ ชาวไทย ชาวมอญ และชาวลาว ที่อาศัยอยู่ในแถบอำเภอบางพลี ได้ตกลงกันแยกย้ายทำมาหากิน และคนไทยได้เก็บดอกบัวที่มีมากมายที่ฝั่งตอนเหนือของอำเภอบางพลี เก็บรวบรวมไว้ให้ชาวมอญ เพื่อนำไปบูชาพระศาสดาพันในงานเทศน์มหาชาติ ที่ปากลัด หรืออำเภอพระประแดงในปัจจุบัน

ประการที่สอง เกิดจากชาวมอญปากลัด พระประแดง มาทำนาที่อำเภอบางพลี ซึ่งอพยพมาในสมัยกรุงธนบุรี และจะเก็บดอกบัวที่มีจำนวนมากที่บางพลี นำกลับไปบูชาพระศาสดาพันที่ปากลัด เมื่อเสร็จสิ้นการทำนา คนไทยเห็นเก็บดอกบัวอยู่เช่นนี้ทุกปี จึงอาสาเก็บดอกบัวเตรียมไว้ให้ตามนิสัยคนไทยที่มีไมตรีจิตเอื้อเฟื้อแผ่ระยะแรกก็ส่งให้กับมือมีการไหว้ขอบคุณ ต่อมาคุ้นเคยกัน ถ้าใกล้ก็โยนให้กลายเป็น รั้วบัว-โยนบัว (กรมศิลปากร, 2504)

ประการที่สาม ตำบลบางพลีใหญ่มีดอกบัวเป็นจำนวนมาก เมื่อถึงเทศกาลออกพรรษาชาวอำเภอกัลป์เคียงจะมานอนค้างอ้างแรมเพื่อเก็บดอกบัว ด้วยน้ำใจไมตรีของชาวบางพลีจึงเตรียมเก็บไว้เพื่อให้ชาวอำเภอกัลป์เคียงได้นำไปถวายแก่พระในวันออกพรรษา ซึ่งคนโบราณเชื่อว่าการถวายดอกบัวแต่พระจะได้กุศลแรงมาก

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของประเพณีรับบัว ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีรับบัว วัดบางพลีใหญ่ใน อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และศึกษาแนวทางการร่วมมือระหว่างวัด ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีรับบัว วัดบางพลีใหญ่ใน อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับสังคมในยุคปัจจุบันและเป็นการธำรงรักษาประเพณีอันดีงามให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ประเพณีรับบัววัดบางพลีใหญ่ใน อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีรับบัว วัดบางพลีใหญ่ใน อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ/ ทัศนคติ (Qualitative Research) ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนด 1) ขอบเขตด้านเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และอรรถกถาชั้นทุติยภูมิ คือ หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ เอกสารทางวิชาการ บทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีรับบัวและที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย 2) ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาเรื่องเกี่ยวกับบทบาทพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีรับบัววัดบางพลีใหญ่ใน ความสัมพันธ์ของดอกบัวกับพระพุทธศาสนา ความเป็นมาของประเพณีรับบัวและแนวทางในการอนุรักษ์ประเพณีรับบัว วัดบางพลีใหญ่ใน ตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 3) ขอบเขตด้านประชากร คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดบางพลีใหญ่ใน ตำบลบางพลีใหญ่ อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิจัย

ประเพณีรับบัวไม่สามารถระบุความเป็นมาที่แน่ชัดได้ เนื่องจากไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีมาแต่ยุคใดสมัยใดอย่างไรก็ตามจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ จากหนังสือและอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยพบว่าได้มีข้อสันนิษฐานความเป็นมาของประเพณีรับบัวไว้ 4 ประการโดยทั้งสี่ประการมีจุดร่วมที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของคนบางพลีและชาวต่างชุมชนโดยแสดงให้เห็นน้ำใจของชาวบางพลีที่มีแก่คนต่างถิ่นผ่านดอกบัวหลวง นอกจากนั้นความเป็นมาของ

ประเพณีรับบัวยังแสดงให้เห็นสภาพภูมิศาสตร์ของท้องที่บางพลีในอดีตซึ่งอาศัยคลองสำโรงเป็นหลัก ทำให้มีดอกบัวมากมาย และกลายเป็นพื้นที่สำคัญในการเข้ามาเก็บดอกบัวของคนกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในบางพลีเองและต่างพื้นที่ เนื่องจากดอกบัวเป็นสัญลักษณ์ของศาสนาพุทธ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) การเข้ามาเก็บดอกบัวเพื่อนำไปนมัสการหลวงพ่อดโต และทำบุญในวันออกพรรษาจึงเป็นที่มาสำคัญของการเกิดประเพณีรับบัว (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2538)

ในด้านของวิวัฒนาการของประเพณีรับบัวนั้น ผู้วิจัยพบว่าประเพณีรับบัวมีรูปแบบที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคมในแต่ละยุคสมัย ประเพณีรับบัวในช่วงก่อน พ.ศ. 2478 เป็นยุคของขนบธรรมเนียม จะเริ่มขึ้นในคืนวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 11 โดยชาวอำเภอบางพลีและชาวพระประแดงจะพายเรือและร้องรำทำเพลงกันไปตลอดทางตลอดคืน ผ่านเข้าคลองสำโรงและมุ่งไปบางพลีใหญ่ ในขณะที่ชาวบางพลีก็จะจัดเตรียมดอกบัวหลวงสำหรับไว้มอบให้แก่ชาวต่างบ้านที่ต้องการ รวมทั้งอาหารเครื่องต้มไว้เลี้ยงต้อนรับ และในเช้าตรู่ของวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 ชาวต่างบ้านก็จะพายเรือไปตามลำคลองสำโรงเพื่อขอรับดอกบัวจากชาวบ้านบางพลี และนำไปบูชาพระในวันเทศกาลออกพรรษตามวัดในหมู่บ้านของตน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประเพณีรับบัวในช่วงแรกไม่มีพิธีรีตองมากนัก เป็นประเพณีของชาวบ้าน ต่อมาในช่วง พ.ศ. 2478 – 2481 เป็นยุคของการฟื้นฟู ประเพณีรับบัวได้ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่โดยเป็นครั้งแรกที่ทางราชการเข้ามาเกี่ยวข้องกับประเพณีรับบัว โดยรูปแบบการจัดงานจะมีการแต่งเรือประกวดเข้ามาร่วมด้วยและมีการแห่รูปหลวงพ่อดโตสานด้วยไม้ไผ่ไปตามลำคลองด้วย ต่อมาในช่วง พ.ศ. 2482 – 2490 ได้เพิ่มกิจกรรมอื่น ๆ อาทิ มหรสพ การประกวดนางงาม การประกวดพิชผักสวนครัวในงานประเพณีรับบัว และในปี พ.ศ. 2497 ได้มีการจัดทำการหล่อองค์หลวงพ่อดโตจำลองขึ้นมาเพื่อใช้ในการแห่หลวงพ่อดโตในงานประเพณีรับบัวแทนหลวงพ่อดโตสานด้วยไม้ไผ่ ส่วนงานอื่นก็ยังคงมีเหมือนในอดีต

ในขณะที่จุดเปลี่ยนสำคัญอีกประการหนึ่งของประเพณีรับบัวในปัจจุบัน คือ การเข้ามาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2521 ทำให้งานประเพณีรับบัวกลายเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว มีการนำกิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาในงาน การดำเนินงานได้เปลี่ยนรูปแบบเพื่อการท่องเที่ยว และมีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาดำเนินงาน เพื่อพัฒนาประเพณีรับบัวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแหล่งหนึ่งของจังหวัดสมุทรปราการ กิจกรรมต่าง ๆ ได้เปลี่ยนไปตามยุคสมัย เช่น การจัดประกวดเทพี การแข่งขันกีฬาทางน้ำ การประกวดร้องเพลงไทยลูกทุ่ง นอกจากนี้ยังเน้นการนำเสนอวิถีชีวิตชาวบางพลีในอดีต เช่น ลานวัฒนธรรม วิถีชีวิตชาวบ้านกลุ่มต่าง ๆ ช่วงนี้ถือว่าเป็นยุคของการปรับเปลี่ยน จากนั้นก็เข้าสู่ยุคปัจจุบันเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์ (พระราชเสนาบดีจรัล สิริธมโม, 2563)

แนวทางการอนุรักษ์และสืบสานงานประเพณีรับบัวของชุมชนบางพลี พบว่าในปัจจุบันการดำเนินงานประเพณีรับบัวนั้น จะมีหน่วยงานราชการเข้ามามีบทบาทในการทำงาน อาทิ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสมุทรปราการ สภาวัฒนธรรมอำเภอบางพลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 2 องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบลบางพลี ผู้นำตำบลและผู้นำหมู่บ้าน โดยทั้งหมดเข้าร่วมประชุมและจัดตั้งคณะกรรมการจัดงานประเพณีรับบัวขึ้น ในขณะที่ชาวบ้านจะมีส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมงานน้อยมาก การดำเนินงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับหน่วยงานของรัฐ แม้จะมีตัวแทนของชาวบ้าน เช่น ผู้นำชุมชนเข้าไปมีส่วนในการดำเนินงานบ้างแต่ก็ไม่มากนัก ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเพณีรับบัว แต่จะเข้าร่วมในฐานะของผู้ร่วมงานเสียเป็นส่วนใหญ่ และไม่ได้มีส่วนในการแสดงความคิดเห็นในการจัดงาน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ในปัจจุบันปัญหาสำคัญที่พบในการดำเนินงานประเพณีรับบัว คือ ปัญหาในทางด้านการจัดการ ทั้งปัญหาในเชิงกายภาพ เช่น สถานที่จัดงาน สาธารณูปโภค อีกทั้งปัญหาในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในขณะที่ปัญหาทางด้านสังคมที่สำคัญ คือ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่ลดลง เนื่องจากรูปแบบการจัดงานในปัจจุบันจะเน้นไปยังประเพณีเพื่อการท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้การจัดงานนั้นเป็นการ

วางแผนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชาวบ้านในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อย อีกทั้งลักษณะของความร่วมมือของคนในชุมชนก็ลดน้อยลงมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากการช่วยงานเป็นการจ้างงานมากขึ้น

ประเพณีรับบัวที่เหมาะสมกับชุมชนในปัจจุบันคือ ทุกภาคส่วนควรมีส่วนในการร่วมมือจัดงานประเพณีนี้ ประชาชนในชุมชนที่อยู่ปัจจุบันควรได้รู้ถึงคุณค่าประเพณีจะได้เข้าใจไปในทางเดียวกัน งานประเพณีรับบัวเป็นงานประเพณีที่มีพื้นฐานมาจากความมีน้ำใจต่อกันของชาวบ้านบางพลี มีความเอื้อเฟื้อต่อกัน เป็นแรงศรัทธาและความสามัคคีของคนในชุมชน และคิดว่างานประเพณีรับบัวเหมาะสมกับชุมชนในปัจจุบันก็ยังคงเป็นประเพณีรับบัวหนึ่งเดียวในโลกที่สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน ต้องสร้างความสามัคคี ความเข้มแข็ง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และแบ่งปันต่อกัน จึงสะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชน ที่ร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานงานประเพณีรับบัวต่อไปจนถึงรุ่นลูกหลาน ประเพณีรับบัวนั้นควรมีลักษณะของกิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกของความเป็นท้องถิ่นที่ชุมชนควรอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยการสนับสนุนเน้นการมีส่วนร่วมความเป็นมาของชุมชนท้องถิ่น วิถีธรรมวิถีไทย อันสร้างความรู้ความภาคภูมิใจของชุมชนท้องถิ่น (พระครูสังฆรักษ์กิตติ กิตติวิโส, 2563)

วัดและพระสงฆ์มีส่วนสำคัญในการจัดงานประเพณีคือ หัวใจสำคัญของการจัดงานคือวัดและพระสงฆ์ และด้วยนักท่องเที่ยวที่มาแล้วแต่ศรัทธาต่อองค์หลวงพ่อดุ จุดประสงค์หลักคือวัดและพระสงฆ์ทำให้เกิดการจัดงานที่เหมาะสมและสวยงามคู่ควรแก่การอนุรักษ์ รวมไปถึงการจัดกิจกรรม การละเล่นต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงามที่เกิดขึ้นภายในวัด (พัฒน์พงศ์ จงรักดี, 2563) วัดและพระสงฆ์ถือเป็นองค์กรและบุคลากรหลักในการจัดงาน เป็นผู้วางแผนให้นโยบายในการจัดงานมีการนำเอาปัญหาที่พบไปปรับปรุงแก้ไขในปีต่อไป พร้อมกันนี้ยังสนับสนุนให้คณะกรรมการดำเนินงานได้อย่างสะดวกราบรื่น (จันทร์เพ็ญ ลาภมากผล, 2563)

วัดและพระสงฆ์ต้องเป็นผู้ให้และผู้รับ ให้คือการบริการ อำนวยความสะดวกในทุกด้านอย่างดี ให้ความรู้ความเข้าใจเมื่อมีผู้สอบถามเรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีอย่างถูกต้อง สร้างความประทับใจให้กับผู้มางาน สิ่งที่ได้รับคือปากต่อปากที่จะบอกต่อถึงความงดงามของประเพณีรับบัว ทำให้เกิดความภาคภูมิใจต่อชาวบ้านบางพลี (ไพรวิน จงรักดี, 2563) วัดและพระสงฆ์มีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการจัดงานประเพณีรับบัวเพราะต้องประสานงานในด้านต่าง ๆ เนื่องจากประเพณีรับบัวถือกันว่าเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่ได้รับสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน พระสงฆ์ควรอนุรักษ์ประเพณีต่อไป แต่ควรปรับประเพณีดังกล่าวให้เหมาะสมกับยุคสมัย (พระราชเสนาบดี จรัส สิริธมโม, 2563) ชาวบ้านในชุมชนควรมีบทบาทมากน้อยเพียงใดในการสืบทอดและดำเนินงานจัดงานประเพณีคือ ชุมชนถือเป็นอีกหนึ่งกำลังสำคัญ ต่อการอนุรักษ์และสืบทอดงานประเพณีรับบัวให้เจริญงอกงาม และดำรงอยู่ได้โดยการเห็นถึงคุณค่าความภาคภูมิใจต่องานประเพณีรับบัว โดยคนในชุมชนจะเข้ามาร่วมกันเป็นเจ้าของที่ดี ร่วมมือร่วมใจกันดำเนินงานประเพณีรับบัวได้อย่างยั่งยืนคงอยู่กับชาวบางพลีต่อไป วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดงานประเพณีรับบัว และพระสงฆ์จะเป็นผู้ขับเคลื่อนประเพณีในด้านต่าง ๆ อยากให้ประเพณีมีความศักดิ์สิทธิ์และอยู่คู่กับชุมชนตราบนานเท่านาน (วีร์สุดา รุ่งเรือง, 2563) ชุมชนบางพลีเป็นชุมชนเก่าแก่ และมีส่วนร่วมในการจัดงานมาโดยตลอด ดังนั้นชุมชนย่อมมีความเข้าใจในบทบาทของการมีส่วนร่วมในการสืบทอด ประเพณีเป็นอย่างดี พร้อมกันนี้สิ่งที่ชุมชนได้รับคือด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้เป็นการส่งเสริมความสามัคคีของหมู่คณะ ที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมมีโอกาสทำบุญกิริยาวัตถุ และมีความเชื่อมั่นในบวรพระพุทธศาสนา (พระครูสมุห์ อานนท์ อานนโท, พระปลัดสมชาย ปิโยโค และ พระมหาวิริษณ์ วรินโท, 2562)

วัดและพระสงฆ์ควรมีบทบาทในการรักษาและอนุรักษ์ประเพณีรับบัวมากน้อยเพียงใดคือพระสงฆ์ ควรมีความรู้ ด้านประวัติ ความเป็นมา เพื่อบอกเล่าให้ญาติโยม ได้ฟัง อย่างเป็นทางการ กัลยาณมิตร เพราะพระสงฆ์ เป็นผู้นำด้านจิตวิญญาณ ความเชื่อ ความเคารพ ต่อองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงต้องประพฤติปฏิบัติให้เป็นที่น่าเลื่อมใส ซึ่งในการจัดงานทุกครั้งพระสงฆ์ มีบทบาทเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินงานให้ลุล่วงตามวัตถุประสงค์ วัดและพระสงฆ์มี

ส่วนร่วมรักษาอนุรักษ์ประเพณีรับบัวอย่างมาก เพราะวัดหลวงพ่อดำเป็นศูนย์กลางในการจัดงานวัดจึงรู้ว่าประเพณีนี้ดั้งเดิมเป็นอย่างไร ควรจะอนุรักษ์และต่อยอดสืบไป พระสงฆ์จึงเป็นจักรสำคัญในการขับเคลื่อนประเพณี ฉะนั้นพระสงฆ์จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

วัดและพระสงฆ์ถือเป็นส่วนสำคัญมากที่ในการรักษาและอนุรักษ์ประเพณีรับบัว ประเพณีรับบัวจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าหากไม่มีวัดและพระสงฆ์ที่เป็นส่วนผลักดันในการจัดงาน ต่อยอดและสืบสานงานประเพณีที่สืบสานกันมาอย่างยาวนานของชาวบางพลี ด้วยความศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อองค์หลวงพ่อดำ และนักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาร่วมงานประเพณีรับบัว หวังที่จะได้เห็นความสวยงาม และความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของประเพณีประเพณีรับบัวเป็นมรดกทางวัฒนธรรมประเพณีที่ บรรพบุรุษ พ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ของชาวบางพลี ได้มอบไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ยึดมั่นรักษา อนุรักษ์ กลายเป็นประเพณีอันเก่าแก่ มีประวัติศาสตร์อันแสดงถึงอัตลักษณ์ชุมชนและความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีอยู่เดิมและมีการโยกย้ายไปถิ่นอื่น ซึ่งทางวัดและพระสงฆ์ควรมีบทบาทอย่างสำคัญในการรักษาและอนุรักษ์ประเพณีรับบัวนี้อย่างยิ่งให้คงอยู่ต่อไป (พระราชเสนาบดี จรัส สิริธมโม, 2563; พระครูสังฆรักษ์กิตติ กิตติวิโส, 2563)

เนื่องจากปัจจุบัน มีความเจริญก้าวหน้า ด้านสารสนเทศ วัดและพระสงฆ์ถือว่าเป็นผู้มีบทบาท สำคัญในการอนุรักษ์ และสร้างประเพณีนี้ให้กระจายไปในทุกท้องถิ่น โดยผ่านสื่อ เทคโนโลยี ให้ผู้คนได้รู้จักและมาท่องเที่ยว เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน วัดและพระสงฆ์มีบทบาทในการอนุรักษ์งานประเพณีรับบัวจะต้องเป็นหลัก พระสงฆ์ทุกรูปสามารถรู้เรื่องราวงานประเพณีรับบัวอย่างแท้จริง รู้ประวัติองค์หลวงพ่อดำ ประวัติวัดบางพลีใหญ่ใน และสามารถตอบคำถามให้กับทุกคนได้อย่างถูกต้อง และตรงกัน วิธีการที่เหมาะสมในการถ่ายทอดการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีรับบัวให้กับคนในชุมชน วิธีการที่เหมาะสมในการถ่ายทอดการอนุรักษ์และสืบสานงานประเพณีรับบัวควรใช้วิธีการทำให้ดู และนำพาเยาวชนชนรุ่นหลังเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อทำตามต่อไป เพราะงานประเพณีรับบัวเกิดจากการมีน้ำใจของชาวบางพลี และเกิดจากการสัญญา นัดหมาย ในการมาเยือนกัน และที่สำคัญที่สุดคือ การมารับดอกบัวจากชาวบางพลี และกราบนมัสการองค์หลวงพ่อดำ วิธีการที่เหมาะสมในการถ่ายทอดการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีรับบัวให้กับคนในชุมชนผลจากการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า แนวทางสำคัญในการอนุรักษ์ประเพณีรับบัว คือ การดึงคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมมากขึ้น ทั้งในส่วนของการเข้าร่วมและการจัดงานโดยเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้ามาแสดงความคิดเห็นในการจัดงานมากขึ้น รวมทั้งเน้นการประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น โดยเฉพาะการสื่อสารกับชาวบ้านให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีรับบัว (พัฒนพงศ์ จงรักดี, 2563; จันทร์เพ็ญ ลาภมากผล, 2563; ไพรวิน จงรักดี, 2563; วีรสุดา รุ่งเรือง, 2563) หน่วยงานภาครัฐควรให้คำแนะนำและการปฏิบัติให้กับนักท่องเที่ยวในการที่จะอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวให้มีจิตสำนึกและตระหนักถึงการรับรู้สภาพลักษณะที่ดีให้กับสถานที่ท่องเที่ยว และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวควรต้องมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสถานที่ท่องเที่ยวให้คงอยู่ต่อไปเพื่อให้นักท่องเที่ยวรุ่นต่อไปได้เดินทางมาท่องเที่ยว (รัตนา ชัยกัลยา, 2564)

นอกจากนี้แนวทางสำคัญอีกประการหนึ่งคือการดำเนินงานของประเพณีรับบัวจำเป็นต้องรักษา สืบทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างมั่นคง หน่วยงานต่างๆ ควรพยายามถ่ายทอดประเพณีดังกล่าวให้กับชาวบ้าน โดยเฉพาะเยาวชนชนในชุมชนเพื่อเป็นการปลูกฝังประเพณีของท้องถิ่นและรู้จักอนุรักษ์ประเพณีในยาวนานต่อมา ในขณะเดียวกันการจัดงานประเพณีรับบัวในปัจจุบันเป็นการนำทุนวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าทางสังคม และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ดังนั้น การอนุรักษ์ และการสืบสานประเพณีรับบัวจึงจำเป็นต้องรักษาบทบาททั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมให้เกิดขึ้นอย่างสมดุล อีกทั้งการจัดงานก็ควรสะท้อนและคำนึงถึงคุณค่าของประเพณีรับบัวที่มีต่อชุมชน

ตลอดจนการอนุรักษ์ รักษาความสะอาดของน้ำในลำคลองสำโรงเพื่อเป็นการจัดภูมิทัศน์ สีสันให้สมกับที่ประเพณีรับบัวเป็นประเพณีทางน้ำ

บทสรุป

บทบาทพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีรับบัว วัดบางพลีใหญ่ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พระสงฆ์ควรแก้ไขปัญหาเรื่องความรู้ความเข้าใจเรื่องของประเพณีให้ทุกคนเข้าใจไปหนทางเดียวกัน ถ้าสามารถทำได้ อยากจะเพิ่มที่รับรองประชาชนให้มากกว่านี้เพราะปัจจุบันนี้ค่อนข้างแน่นมากและในวันโยนบัวการจัดริ้วขบวนความเป็นระเบียบค่อนข้างอยากมากเพราะมีประชาชนที่มาทางเรือส่วนตัวเยอะค่อนข้างควบคุมยากแต่ก็เป็นสีสันอีกแบบที่ธรรมชาติของชุมชน ซึ่งถ้าไม่สามารถจัดระเบียบได้ ก็ไม่ได้ทำให้งานประเพณีรับบัวเสียหายอะไรก็เป็นเสน่ห์อีกรูปแบบ หน่วยงานราชการโดยปกติแล้วได้เข้ามามีบทบาททำงานร่วมกันอยู่แล้ว แต่อยากให้มีความร่วมมือกันมากขึ้นและทำงานสอดคล้องกัน โดยให้วัดและพระสงฆ์เป็นหลักสำคัญที่ในการจัดงานประเพณีรับบัวมากกว่าส่วนราชการ อยากให้ประเพณีนี้คงอยู่คู่ชาวบางพลีไปตราบนานเท่านาน อยากให้มีคู่มือจัดงานที่เป็นลายลักษณ์อักษรจะได้จัดงานได้อย่างถูกต้อง จะได้อนุรักษ์ไว้ตราบนานเท่านาน และอยากให้ทุกหน่วยงานในพื้นที่ร่วมมือกันอนุรักษ์ประเพณีนี้ไว้ จัดบุคลากรให้เพียงพอต่อการรับผิดชอบ งานในแต่ละหน้าที่ มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและหลายๆ ช่องทาง

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2504). *ประวัติเมืองนครเขื่อนขันธ์ และประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ในพระราชพงศาวดาร เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กรมศิลปากร. (2547). *พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3 ฉบับพระยาทิพากรวงศ์*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- จันทร์เพ็ญ ลาภมากผล. (2563). ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางพลีใหญ่ใน. *สัมภาษณ์*, 14 มกราคม.
- ณัฐนันท์ วงษ์ประเสริฐ. (2557). กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวงานประเพณีรับบัวของอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม*, 3(2), 1-18.
- ประพล จิตคตติ. (2564). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย. *วารสารศิลปการจัดการ*, 5(1), 73-86.
- พระครูสมุห์ อานนท์ อานนโท, พระปลัดสมชาย ปโยโค และ พระมหาวิริชฌ์ วรินโท. (2562). การศึกษาเชิงวิเคราะห์คติธรรมในพิธีกรรมเทาะโอย่งกัจจกข์ของชาวมอญ ในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 4(3), 417-428.
- พระครูสังฆรักษ์กิตติ กิตติวิโส. (2563). พระธรรมทูตอำเภอบางพลี. *สัมภาษณ์*, 2 มกราคม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2557). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 27). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชเสนาบดี (จรัล สิริธมโม). (2563). เจ้าอาวาสวัดบางพลีใหญ่ใน พระอารามหลวง. *สัมภาษณ์*, 13 มกราคม.
- พัฒนพงศ์ จงรักดี. (2563). นายกเทศมนตรีตำบลบางพลี. *สัมภาษณ์*, 12 มกราคม.
- ไพรวรรณ จงรักดี. (2563). ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี สมุทรปราการ. *สัมภาษณ์*, 24 มกราคม.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- รัตนา ชัยกัลยา. (2564). กลยุทธ์การตลาดสีเขียวที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของชาวไทยใน
เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(1), 202-213.
- วีร์สุดา รุ่งเรือง. (2563). กำนันตำบลบางพลีใหญ่. *สัมภาษณ์*, 3 มกราคม.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2538). *ชีวิตไทยชุดบรรพบุรุษของเรา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุรีย์ บุญญาอนุพงศ์ และสุรศักดิ์ ป้อมทองคำ. (2545). *ประเพณีการท่องเที่ยว: จุดเปลี่ยนของระบบความสัมพันธ์
ทางสังคม*. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- หยีฟ้า แซ่ฟ้า. (2564). การนำนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวไปปฏิบัติของบุคลากรองค์การบริหารส่วน
จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารศิลปการจัดการ*, 5(1), 134-149.